

VROUWENBESNIJDENIS.

Sommige volken hebben de gewoonte om meisjes te besnijden. Wanneer we afgaan op de verhalen over deze besnijdenis dan is dit een ingrijpende 'operatie'. Het komt neer op de vermindering van het vrouwelijk geslachtsorgaan die betaald wordt met het levenslang verlies van het vermogen om de lichamelijke gemeenschap met vreugde en hartstocht te beleven. Deze besnijdenis - hoezeer ook cultureel bepaald - is dus een opzettelijke vernieling van één van de mooiste gaven die de Here God bij de schepping van man en vrouw aan hen meegaf: de seksualiteit.

In de Schrift komt deze besnijdenis niet voor. De Here heeft deze vermindering nooit van zijn volk gevraagd. Daar is ook reden voor en het is goed om ons af te vragen wat deze reden is.

Kinderdoop.

De vraag lijkt nauwelijks interessant. De vrouwenbesnijdenis is immers ver verwijderd van het verbondsteken dat de Here God aan Abraham en zijn nageslacht gaf. Die was niet cultureel, maar religieus bepaald. En vooral: ze was heilshistorisch bepaald en heeft, zoals we vaak zeggen, met het kruisoffer van Christus afgedaan. We belijden dat de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen is.

Juist dat laatste activeert de vraag waarom vrouwen onder het oude verbond niet besneden werden. Er is immers een verschil. De kerk van het nieuwe verbond doopt óók meisjes en vrouwen. Gods volk van het oude verbond kreeg alleen opdracht om al wat *mannelijk* was te besnijden (Gen.17:10). Dit verschil wordt uitgebuit door de verwerpers van de kinderdoop. Kun je de kinderdoop die ook aan meisjes wordt bediend wel verdedigen met de besnijdenis die meisjes niet ontvingen? Laat Izaäk acht dagen jong besneden zijn, dat is geen argument voor de kinderdoop.

Zo wordt het schriftgegeven van de besnijdenis van 'al wat mannelijk is' tegen de leer van de kinderdoop gekeerd.

Kracht.

Dit argument tegen de kinderdoop staat niet op zichzelf. Dat niet ieder (man én vrouw) besneden werd moet wel opvallen wanneer men meent dat Gods verbond alleen van kracht is wanneer ieder individu zijn geloofsantwoord gegeven heeft. Dat kan dan haast alleen tot de conclusie leiden dat het oude verbond geheel anders was dan het nieuwe verbond en dat het dus niet aangaat de lijn van het verbond met Abraham door te trekken naar vandaag.

Het verschil krijgt kracht van argument vanuit een individualistische verbonds- en geloofsopvatting. We horen in deze zienswijze ook een (biblicistisch) bijbelgebruik dat een beroep op het oude testament alleen aanvaardt wanneer er een volkomen parallel tussen oude- en nieuw testament, in dit geval tussen besnijdenis en doop, getrokken kan worden.

Laat dit zo zijn, daarmee is het argument dat vrouwen niet besneden werden natuurlijk niet weerlegd. Dat gebeurt evenmin wanneer we dit verschil tussen oud en nieuw verbond proberen glad te strijken door doop en besnijdenis gewoon met elkaar te identificeren. Daar is het verschil te duidelijk voor. We kunnen het alleen een goede plaats geven wanneer we recht doen aan het eigen karakter van het besnijdenisteken.

Teken.

Lang niet iedereen legt verband tussen niet-besnijden van de vrouwen en het teken van

de besnijdenis. Trouwens, niet ieder houdt zich bezig met het gegeven dat de besnijdenis tot het mannelijk geslacht beperkt was. Zo wijst W.H. Gispen in zijn commentaar bij Gen.17:10 (*Genesis III/140*) wel op de besnijdenis als teken in verband met de voortplanting, maar gaat aan het niet-besnijden van de vrouwen voorbij. Ook G.Ch.Aalders laat zich er in zijn 'Korte Verklaring' (*Het boek Genesis III/65vv*) niet over uit. Wat anderen opmerken is niet altijd echt overtuigend. A. van Selms ziet de besnijdenis als een zichtbaar teken dat de vruchtbaarheid in het licht van Gods beloften en eisen plaatst. Vanuit deze zichtbaarheid 'is het ook duidelijk, waarin in Israël de meisjes niet besneden werden: want dat laat geen uitwendig zichtbaar teken achter.' (*Prediking van het Oude Testament, Genesis deel II/235*) Hij verbindt het niet-besnijden van meisjes dus alleen aan de zichtbaarheid maar niet aan de betekenis van de besnijdenis.

Voor Calvijn is de besnijdenis voor man en vrouw beiden van betekenis. Zij hebben beiden versterking van hun geloof nodig. Maar dat alleen de man en niet de vrouw besneden wordt is omdat 'in het eerstgenoemde geslacht het gehele volk geheiligd is.' (*Genesis II/360*) Hier wordt de verhouding van man en vrouw als verklaring ingevoerd. De kanttekenaren van de Statenvertaling zoeken het bij Gen. 17: 10 in een andere richting. Gods belofte is zowel voor man als vrouw, 'niettemin heeft God een sacrament ingesteld, hetwelk alleen aan het mannelijk geslacht kan bediend worden, omdat de mannen de voornaamste oorzaak zijn van de geboorte en, door de voortplanting, ook der natuurlijke onreinheid.' Hier wordt, naast de daad van verwekking ('de voornaamste oorzaak van de geboorte') het aspect van de erfzonde toegevoegd.

Door I. de Wolff wordt de mening van Calvijn min of meer met die van de kanttekeningen gecombineerd. Hij ziet de besnijdenis als een teken van het doorsnijden van de draad van de zich voortplantende zonde. En dat de vrouw niet besneden werd 'hangt natuurlijk samen met de mindere positie van de vrouw onder het oude verbond.' Zij stond steeds onder voogdij van de man of van de broers, Hij trekt daarin een parallel met de voogdij van de wet. Israël was onder voogdij totdat Christus kwam. De kerk is niet meer onder voogdij. (*Geschiedenis der Godsopenbaring II/255v.*) Hoewel De Wolff het niet zegt krijg je de indruk dat hij het dopen van de vrouwen in het nieuwe verbond verklaart uit het einde van de oud-testamentische voogdij. Ook voor De Wolff verklaart de man-vrouwverhouding, naast de voortplanting van de erfzonde, waarom vrouwen niet werden besneden.

Vanuit Gen. 17 is al snel duidelijk dat de besnijdenis terecht met de voortplanting of de verwekking in verband wordt gebracht. De vraag is wel hoe die relatie wordt gelegd. Bij de instelling van de besnijdenis legt de Here op geen enkele manier verband met de man-vrouw verhouding of de erfzonde. Dat laatste maakt het trouwens alleen maar moeilijker om het niet-besnijden van de vrouw te verklaren. Speelt zij dan geen rol in de voortplanting van de zonde? Spreekt David in het berouw over zijn bedorven aard in Ps. 51 niet juist over zijn moeder? Kortom, deze verklaringen hebben iets willekeurigs. Ze houden dan ook geen rekening met de relatie tussen het teken en de belofte waarvan de besnijdenis een teken is.

Belofte.

De betekenis van de besnijdenis en de doop worden vaak gemakkelijk met elkaar geïdentificeerd. Er ligt inderdaad een schriftuurlijk verband. Paulus schrijft in Rom. 4 over de gerechtigheid die de Here God Abraham toerekende (Gen.15:6). Hij noemt de besnijdenis het zegel van die gerechtigheid (Rom.4:11). Hij brengt dat in verband met de gerechtigheid die de goddeloze ontvangt door het geloof in Christus, de vergeving van de zonden. Van deze vergeving is de doop als sacrament het teken en zegel. Er is duidelijk verband. Maar omdat besnijdenis en doop beiden teken en zegel van Gods belofte worden genoemd kunnen ze ook te gemakkelijk in elkaar geschoven worden

zodat het verschil tussen beiden wegvalt.

G.Kwakkel (*De gerechtigheid van Abram/52v*) heeft erop gewezen dat Paulus in Rom. 4 over andere zaken schrijft dan waar het in Gen 15 om gaat. Heeft de apostel het over de rechtvaardiging van de goddeloze, in de geschiedenis van Abraham gaat het om de belofte van nageslacht. Dat verschil moeten we niet negeren. Dat de besnijdenis het teken van deze belofte is blijkt duidelijk in Gen. 17.

Als de Here God in vs. 2 tegen Abraham zegt 'Ik zal mijn verbond tussen Mij en u stellen, en u uitermate talrijk maken' dan maakt Hij dit talrijk nageslacht tot inhoud van dit verbond. Zo wordt het ook in vs.4-6 uitgewerkt. Daar belooft de Here Abraham een menigte volken. Hij geeft hem een nieuwe naam die dat uitdrukt. Hij zal hem vruchtbaar maken. Er zullen koningen uit deze volkenvader voortkomen. Het is niet de eerste keer dat de Here dit nageslacht belooft. In Gen. 12 riep de Here Abraham uit Ur met de belofte van een groot nageslacht. In Gen. 15 herhaalde de Here zijn belofte voor een moedeloze Abraham die voor de realiteit van zijn onvruchtbaar huwelijk stond en Hij bemoedigde hem met de sterrenhemel: zo ontelbaar zou zijn nageslacht zijn (verg. Hebr. 11:12; Openb.7:9). 'Maar met dat al ziet Abram nog steeds niets van wat Jahwe hem beloofd heeft. Hij kan alleen maar zien, dat Jahwe hem iets beloofd heeft dat menselijk gezien onmogelijk is.' (Kwakkel/17) Het is deze onmogelijke belofte die de God in Gen. 17 - er zijn inmiddels 25 (!) jaar verstreken sinds de Here Abraham met deze belofte wegriep uit Ur! - maakt tot inzet van zijn verbond. Daarmee kan het teken van dit verbond geen andere boodschap hebben dan dit: hoe onmogelijk het voor mensen ook is, dit nageslacht zál er zijn.

Scherper krijgen we dit teken nog in beeld wanneer we zien dat Abraham tussen de bemoediging van Gen. 15 en de verbondsluiting van Gen. 17 in staat blijkt zelf bij Hagar een zoon te verwekken. De kinderloosheid van zijn huwelijk lag kennelijk niet aan hem maar aan Sara. Na deze affaire duurt het nog 13 jaar voordat de Here het verbond van de besnijdenis geeft. In die jaren heeft Abraham dus ondervonden wat Paulus zegt in Rom.4:19 dat zijn lichaam verstorven was. Hij was niet meer in staat om, wat 13 jaar geleden nog wel kon, nageslacht te verwekken. *Toen het zover met hem gekomen was gaf de Here het teken van de besnijdenis!*

Kennelijk moet het teken dat iets met de vruchtbaarheid heeft uit te staan niet verbonden worden met de voortplanting in het algemeen. Ook valt de aandacht niet in de eerste plaats op de onvruchtbaarheid van Sara of van hun huwelijk, maar heel toegespitst op de onmacht van Abraham om zijn zoon door eigen mannelijk vermogen te verwekken. Het teken wordt gegeven met het oog op de *verwekking*, maar de zin ervan is heel specifiek om duidelijk te maken dat de beloofde zoon inderdaad de belóofde zoon is. Zaad dat door God is beloofd en ook alleen door de belovende God geschonken kan worden. Het teken wijst erop dat dit zaad niet wordt verwekt door het procreatieve vermogen van de mens, maar uitsluitend *uit kracht van Gods belofte*. Zo lezen we ook over de besneden Abraham: 'Aan de belofte van God heeft hij niet getwijfeld door ongeloof, doch hij werd versterkt in zijn geloof en gaf Gode eer, in de volle zekerheid, dat Hij bij machte was hetgeen Hij beloofd had ook te volbrengen.' (Rom.4:20) En Stefanus zegt dat 'God Abraham het verbond der besnijdenis gaf en *aldus* verwekte hij Izaak.' (Hand.7:8) Dit 'aldus' wijst op de kracht van Gods beloftewoord waarvan de besnijdenis een teken was (verg. C.Trimp, *Woord, water en*

wijn/64, 113 noot 37). De beloofde zoon is door de verstorven Abraham verwekt uit kracht van Gods belofte. De vervulling van Gods belofte is het genadegeschenk van de Here God dat alleen door het geloof ontvangen wordt.

Verwekking.

Gelet op de specifieke betekenis van de besnijdenis is het weinig ter zake om het niet-besnijden van de vrouwen te verklaren uit de verhouding van man en vrouw of de heiliging van de vrouw in de man.

De instelling van de besnijdenis geeft evenmin reden om dit met de voortplanting van de erfzonde in verband te brengen. Het meest in de buurt komen nog de kanttekeningen die verband leggen met het feit dat de man een kind verwekt. Maar het teken zegt juist dat deze man het beloofde zaad *niet* verwekt dan alleen uit kracht van het geloof in Gods Woord. Daar ligt de zin van de besnijdenis.

Dit maakt helder hoe volkomen misplaatst het besnijden van meisjes en vrouwen zou zijn geweest. Zo'n ingreep nam de zin van de besnijdenis volkomen weg en maakte het tot een zinloze verminking.

Tegelijk begrijpen we nu dat deze besnijdenis, al kreeg de vrouw het niet in haar eigen lichaam toch ook voor haar het teken van Gods belofte was. Zo vaak Sara na de overgang de gemeenschap met haar verstorven man begeerde leerde zij uit dit teken te vertrouwen op de kracht van Gods belofte. Terwijl zij eerst in ongelof om Gods belofte lachte (Gen.18:10-15) heeft ze het lachen pas geleerd (Gen.21:6) toen ze door het geloof, ondanks haar hoge leeftijd, kracht vond om moeder te worden, omdat zij Hem die het beloofd had betrouwbaar achtte (Hebr.11:11.12). De vrouwen werden niet besneden maar ontvingen niet minder dan de mannen: de volle zekerheid van het geloof door het litteken bij hun man. Met andere woorden: de specifieke betekenis van dit teken snijdt individualistische vragen over de besnijdenis af. Die gaan aan de zin van dit verbondsteken voorbij.

Verrijking.

Verrassend is dat de specifieke betekenis van de besnijdenis vervolgens het verband tussen doop en besnijdenis laat zien. Dit verband zie je niet als je zoekt naar de volkomen parallel, maar wel als je let op de heilshistorische plaats.

De Schrift zegt dat het zaad van de belofte, waarvan de besnijdenis een teken is, niemand anders is dan Christus (Gal.3:16) Hij is het zaad dat komen zou en dat gekomen is. Daarmee staat het oud- en nieuw verbond, besnijdenis en doop, in onverbreekelijke samenhang: één verbond waarin het om Christus de enige middelaar gaat. Deze Christus is aan de volwassen Abraham beloofd en aan de baby Izaäk. In die samenhang kan het toch niet anders of het teken van Hem die kómt is achterhaald zodra Hij gekomen is? Daarin is het nieuwe verbond zoveel rijker dan het oude als de vervulling meer dan de belofte is.

Deze vervulling brengt de volle rijkdom van de afwassing van onze zonden, door het bloed van Christus. Daar is de doop het teken van en dat spreekt zoveel sterker omdat Christus daarvoor gestorven is. De doop is een krachtig zegel van de verrijking van de kerk, van Gods belofte in Christus. En die rijkdom ontvangen wij - net als Abraham - alleen door geloof.

Is het dan geen merkwaardige verrijking van Gods volk wanneer haar kleine kinderen

er àrmer van worden omdat onder het nieuwe verbond het sacrament van Gods belofte niet voor hen zou zijn? Dat is een wel volkomen miskenning van Gods weg en werk in de gang van deze wereld en het leven van zijn volk.

De kinderdoop rust niet op de volkomen parallel met de besnijdenis, maar op de eenheid van Gods voortgaande werk in Christus. Daarom kan alleen het individualisme uit verschillen tussen doop en besnijdenis een argument smeden tegen de kinderdoop.

Herstel.

Nu zien we - om terug te keren tot het begin - ook hoe ver de volken die vrouwen besnijden van het evangelie verwijderd zijn. Het is een verminking. Daarbij vergeleken is het litteken van een besneden man een kleinigheid. Een vrouw verliest er de vreugde in de gemeenschap van het huwelijk door. Het is verlies van Gods scheppingsgave die de Here God door het bloed van Christus juist wil heiligen voor zijn dienst: onze liefde, ons huwelijk, de gemeenschap en ons gezin. Hij verlost zijn schepping, nota bene zijn *eigen* schepping, en maakt die vruchtbaar voor Hem en voor zijn volk. Geen verminking, maar volkomen herstel. Daar spreekt de besnijdenis van. Ook de doop spreekt daarvan. Juist ook de doop van kleine kinderen.